HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a zecea)

21 martie 2019*

„Trimitere preliminară – Servicii de plată în cadrul pieței interne – Directiva 2007/64/CE – Articolul 74 alineatul (2) – Ordin de plată prin virament – Cod unic de identificare eronat furnizat de plătitor – Executarea operațiunii de plată pe baza codului unic de identificare – Răspunderea prestatorului de servicii de plată al beneficiarului plății”

În cauza C-245/18,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Tribunale ordinario di Udine (Tribunalul din Udine, Italia), prin decizia din 30 martie 2018, primită de Curte la 9 aprilie 2018, în procedura

Tecnoservice Int. **Srl**, în faliment,

împotriva

Poste Italiane SpA,

CURTEA (Camera a zecea),

compusă din domnul C. Lycourgos, președinte de cameră, și domnii E. Juhász și I. Jarukaitis (raportor), judecători,

avocat general: domnul H. Saugmandsgaard Øe,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru Poste Italiane SpA, de A. Fratini, avvocatessa;

– pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de F. Subrani și de A. Collabolletta, avvocati dello Stato;

– pentru guvernul ceh, de M. Smolek, de J. Vláčil și de O. Serdula, în calitate de agenți;

– pentru Comisia Europeană, de H. Tserepa-Lacombe și de V. Di Bucci, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

* Limba de procedură: italiana.

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolelor 74 și 75 din Directiva 2007/64/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 noiembrie 2007 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 97/7/CE, 2002/65/CE, 2005/60/CE și 2006/48/CE și de abrogare a Directivei 97/5/CE (JO 2007, L 319, p. 1).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Tecnoservice Int. Srl, în faliment (denumită în continuare „Tecnoservice”), pe de o parte, și Poste Italiane SpA, pe de altă parte, referitor la plata unei sume către un beneficiar greșit, din cauza unui cont unic de identificare incorect furnizat de plătitor.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Considerentele 40, 43 și 48 ale Directivei 2007/64 indică următoarele:

„(40) În vederea procesării complet integrate și automatizate a plăților și a asigurării securității juridice în ceea ce privește îndeplinirea eventualelor obligații existente între utilizatorii serviciilor de plată, este esențial ca întreaga sumă transferată de plătitor să fie creditată în contul beneficiarului plății. […]

[…]

(43) Pentru a îmbunătăți eficiența plăților în întreaga [Uniune Europeană], toate ordinele de plată inițiate de plătitor și efectuate în euro sau în moneda oficială a unui stat membru care nu aparține zonei euro, inclusiv transferurile-credit și remiterile de bani, ar trebui să respecte un termen de executare de maximum o zi. […] Având în vedere faptul că infrastructurile naționale de plată sunt adesea foarte eficiente, statelor membre ar trebui să li se permită să mențină sau să stabilească norme care specifică, dacă este cazul, un termen de executare mai scurt de o zi lucrătoare, în scopul prevenirii deteriorării nivelului actual al serviciilor.

[…]

(48) Prestatorul de servicii de plată ar trebui să poată specifica fără ambiguitate informațiile necesare pentru a executa în mod corect un ordin de plată. Pe de altă parte, […] pentru a evita fragmentarea și pentru a nu pune în pericol crearea sistemelor de plăți integrate în [Uniune], statele membre nu ar trebui să poată solicita utilizarea unui identificator specific pentru operațiunile de plată. Cu toate acestea, acest lucru nu ar trebui să împiedice statele membre să solicite prestatorului de servicii de plată al plătitorului să acționeze cu diligența necesară și să verifice, în cazul în care este posibil din punct de vedere tehnic și nu necesită o intervenție manuală, coerența codului unic de identificare, iar, în cazul în care acest cod unic de identificare se constată a nu fi coerent, să refuze ordinul de plată și să informeze plătitorul în consecință. Răspunderea prestatorului de servicii de plată ar trebui să se limiteze la executarea corectă a operațiunii de plată în conformitate cu ordinul de plată al utilizatorului serviciilor de plată.”

4 Articolul 4 din această directivă prevede:

„În sensul prezentei directive, se aplică următoarele definiții:

[…]

5. prin «operațiune de plată» se înțelege acțiunea, inițiată de plătitor sau de beneficiarul plății, de a plasa, transfera sau retrage fonduri, indiferent de eventualele obligații subiacente existente între plătitor și beneficiarul plății;

[…]

21. prin «cod unic de identificare» se înțelege combinația de litere, cifre sau simboluri specificate utilizatorului serviciilor de plată de către prestatorul de servicii de plată și care urmează să fie furnizată de utilizatorul serviciilor de plată în scopul identificării fără ambiguitate a celuilalt utilizator al serviciilor de plată și/sau a contului său de plăți pentru o operațiune de plată;

[…]”

5 Capitolul 2, intitulat „Operațiuni de plată singulară”, care figurează în titlul III din directiva menționată, cuprinde articolul 37 din aceasta, intitulat „Informații și condiții”. Acest articol prevede, la alineatul (1), următoarele:

„Statele membre se asigură că informațiile și condițiile următoare sunt puse la dispoziția utilizatorului serviciilor de plată:

(a) specificarea informațiilor sau a codului unic de identificare care trebuie furnizate de către utilizatorul serviciilor de plată în vederea executării corecte a unui ordin de plată;

[…]”

6 Capitolul 3, intitulat „Contracte-cadru”, care face parte din titlul III al aceleiași directive, cuprinde articolul 42 din aceasta, intitulat „Informații și condiții”. Acest articol are următorul cuprins:

„Statele membre se asigură că informațiile și condițiile următoare sunt transmise utilizatorului serviciilor de plată:

[…]

2. cu privire la utilizarea serviciului de plată:

[…]

(b) specificarea informațiilor sau a codului unic de identificare care trebuie furnizate de către utilizatorul serviciilor de plată în vederea executării corecte a unui ordin de plată;

[…]”

7 Articolul 74 din Directiva 2007/64, intitulat „Coduri unice de identificare incorecte”, prevede:

„(1) În cazul în care un ordin de plată este executat în conformitate cu codul unic de identificare, ordinul de plată este considerat executat corect în ceea ce privește beneficiarul plății specificat prin codul unic de identificare.

(2) În cazul în care codul unic de identificare furnizat de utilizatorul serviciilor de plată este incorect, prestatorul de servicii de plată nu răspunde, în conformitate cu articolul 75, pentru neexecutarea sau executarea defectuoasă a operațiunii de plată.

Totuși, prestatorul de servicii de plată al plătitorului trebuie să depună toate eforturile rezonabile pentru a recupera fondurile implicate în operațiunea de plată.

[…]

(3) În cazul în care utilizatorul serviciilor de plată furnizează informații suplimentare față de cele prevăzute la articolul 37 alineatul (1) litera (a) sau la articolul 42 alineatul (2) litera (b), prestatorul de servicii de plată răspunde numai pentru executarea operațiunilor de plată în conformitate cu codul unic de identificare furnizat de utilizatorul serviciilor de plată."

8 Articolul 75 din această directivă, intitulat „Neexecutarea sau executarea defectuoasă a operațiunilor", prevede în esență la alineatele sale (1) și (2) că răspunderile pe care le stabilește intervin „fără a aduce atingere […] articolului 74 alineatele (2) și (3)" din directiva menționată.

Dreptul italian

9 Directiva 2007/64 a fost transpusă în dreptul italian prin decreto legislativo n. 11, recante attuazione della direttiva 2007/64/CE (Decretul legislativ nr. 11 de transpunere a Directivei 2007/64/CE) din 27 ianuarie 2010 (supliment ordinar la GURI nr. 36 din 13 februarie 2010, denumit în continuare „Decretul legislativ nr. 11/2010").

10 Articolele 24 și 25 din Decretul legislativ nr. 11/2010 au transpus articolele 74 și 75 din Directiva 2007/64 preluând aproape fidel textul acestora.

Litigiul principal și întrebarea preliminară

11 La 3 august 2015, un debitor al Tecnoservice a dat ordin băncii sale să efectueze o plată, prin virament bancar, în favoarea acestei societăți, prin creditarea unui cont curent deschis la Poste Italiane, identificat cu un cod unic de identificare, în sensul articolului 4 punctul 21 din Directiva 2007/64, și anume un număr de cont bancar internațional (denumit în continuare un „IBAN"). Pe ordinul de virament era de asemenea indicat numele beneficiarului preconizat al acestui virament, și anume Tecnoservice.

12 Viramentul a fost efectuat în contul care corespundea acestui IBAN. Cu toate acestea, s-a constatat că acest virament a fost efectuat în favoarea unei alte entități decât Tecnoservice, care, în consecință, nu a primit niciodată suma care îi era datorată.

13 Tecnoservice a introdus o acțiune împotriva Poste Italiane la Tribunale ordinario di Udine (Tribunalul din Udine, Italia), instanța de trimitere, solicitând ca răspunderea Poste Italiane să fie angajată, întrucât aceasta nu a controlat dacă IBAN-ul indicat de plătitor corespundea numelui beneficiarului plății. Astfel, Poste Italiane ar fi permis ca suma în cauză să ajungă la un beneficiar greșit, în pofida faptului că existau elemente suficiente pentru a constata că codul unic de identificare era incorect.

14 Potrivit Poste Italiane, acesteia din urmă nu îi revine nicio răspundere din moment ce a efectuat viramentul în contul care corespundea IBAN-ului indicat de plătitor și nu este obligată să procedeze la efectuarea vreunui control suplimentar.

15 Instanța de trimitere arată în această privință că dispozițiile Directivei 2007/64 prevăd în esență că un ordin de plată executat în conformitate cu codul unic de identificare este considerat a fi executat corect.

16 Potrivit acestei instanțe, articolele 74 și 75 din Directiva 2007/64 și, în consecință, dispozițiile relevante ale legislației naționale pot fi însă interpretate în două moduri diferite.

17 Potrivit unei prime interpretări, aceste două articole se aplică exclusiv raportului existent între plătitor și banca sa, iar nu și raportului existent între banca beneficiarului plății și alte persoane interesate, precum plătitorul, beneficiarul real sau chiar beneficiarul greșit. În acest caz, acestui al doilea raport ar trebui să i se aplice numai reglementarea națională, adesea întemeiată pe reguli privind răspunderea diferite și mai largi decât cele instituite de această directivă.

18 Potrivit celei de a doua interpretări, cele două articole se aplică operațiunii de plată în ansamblul său, ceea ce ar include și intervenția băncii beneficiarului plății. În acest caz, și răspunderea prestatorului de servicii de plată al beneficiarului plății ar fi strict legată numai de respectarea IBAN-ului indicat de plătitor.

19 În această privință, instanța de trimitere arată că organismele însărcinate cu soluționarea extrajudiciară a litigiilor în cadrul Arbitro Bancario e Finanziario (Arbitrul pentru Litigii Bancare și Financiare, Italia) au adoptat decizii divergente în materie, însă organul însărcinat cu coordonarea acestor organisme s-a declarat favorabil celei de a doua interpretări.

20 În aceste împrejurări, Tribunalule ordinario di Udine (Tribunalul din Udine) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolele 74 și 75 din Directiva [2007/64], în versiunea în vigoare la 3 august 2015, referitoare la obligațiile și limitele răspunderii prestatorului de servicii de plată, astfel cum au fost transpuse în dreptul italian prin articolele 24 și 25 din [Decretul legislativ nr. 11/2010], trebuie interpretate în sensul că se aplică numai prestatorului de servicii de plată al părții care ordonă executarea unui astfel de serviciu sau în sensul că se aplică și prestatorului de servicii de plată al beneficiarului plății?”

Cu privire la întrebarea preliminară

21 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolele 74 și 75 din Directiva 2007/64 trebuie interpretate în sensul că, atunci când un ordin de plată este executat în conformitate cu codul unic de identificare furnizat de utilizatorul serviciilor de plată, care nu corespunde numelui beneficiarului indicat de același utilizator, limitarea răspunderii prestatorului de servicii de plată se aplică numai prestatorului de servicii al plătitorului sau că aceasta se aplică și prestatorului de servicii de plată al beneficiarului plății.

22 Trebuie amintit că articolul 74 alineatul (1) din Directiva 2007/64 prevede că, „[î]n cazul în care un ordin de plată este executat în conformitate cu codul unic de identificare, ordinul de plată este considerat executat corect în ceea ce privește beneficiarul plății specificat prin codul unic de identificare”. Alineatul (2) primul paragraf al aceluiași articol precizează că, „[î]n cazul în care codul unic de identificare furnizat de utilizatorul serviciilor de plată este incorect, prestatorul de servicii de plată nu răspunde, în conformitate cu articolul 75, pentru neexecutarea sau executarea defectuoasă a operațiunii de plată”.

23 Trebuie arătat de asemenea că, în măsura în care din elementele dosarului prezentat Curții reiese că îndoielile instanței de trimitere privesc în esență interpretarea articolului 74 alineatul (2) din Directiva 2007/64, care privește tocmai situația în care codul unic de identificare furnizat de utilizatorul serviciilor de plată este incorect, pentru a da un răspuns util instanței de trimitere, este suficientă interpretarea acestei din urmă dispoziții.

24 Conform unei jurisprudențe constante a Curții, în vederea interpretării unei dispoziții de drept al Uniunii, trebuie să fie luate în considerare nu numai formularea acesteia, ci și contextul său și obiectivele urmărite de reglementarea din care face parte această dispoziție [Hotărârea din 2 septembrie 2015, Surmačs, C-127/14, EU:C:2015:522, punctul 28 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 16 noiembrie 2016, DHL Express (Austria), C-2/15, EU:C:2016:880, punctul 19].

25 În speță, trebuie să se constate că formularea articolului 74 alineatul (2) primul paragraf din Directiva 2007/64, care utilizează numai expresia „prestatorul de servicii de plată”, nu face nicio distincție între diferiții presatori de servicii de plată. În lumina acestei formulări, limitarea răspunderii pe care această dispoziție o prevede se aplică, așadar, fiecăruia dintre prestatorii care participă la operațiune, iar nu numai unuia dintre ei.

26 Această interpretare literală este confirmată de contextul în care se înscrie această dispoziție. Astfel, pe de o parte, „operațiune[a] de plată” este definită, în sensul Directivei 2007/64, la articolul 4 punctul 5 din această directivă, ca fiind o acțiune „inițiată de plătitor sau de beneficiarul plății”, care constă în a plasa, a transfera sau a retrage fonduri indiferent de eventualele obligații subiacente existente între plătitor și beneficiarul plății. Din această definiție reiese astfel că noțiunea „operațiune de plată” vizează o acțiune globală și unică între plătitor și beneficiarul plății, iar nu numai fiecare dintre relațiile plătitorului și beneficiarului cu propriul prestator de servicii de plată.

27 Pe de altă parte, articolul 74 alineatul (2) al doilea paragraf din Directiva 2007/64 impune numai „prestatorul[ui] de servicii de plată al plătitorului” obligația de a depune toate eforturile rezonabile pentru a recupera fondurile implicate în operațiunea de plată. Astfel, dacă legiuitorul Uniunii ar fi dorit să limiteze numai la prestatorul de servicii de plată al plătitorului efectele articolului 74 alineatul (2) primul paragraf din Directiva 2007/64, în ceea ce privește plățile efectuate în conformitate cu un cod unic de identificare furnizat de utilizator, el ar fi precizat acest lucru și în această dispoziție.

28 În plus, interpretarea articolului 74 alineatul (2) din Directiva 2007/64, așa cum a fost expusă la punctul 25 din prezenta hotărâre, este de asemenea confirmată de obiectivele acestei directive. Astfel, trebuie arătat că reiese, pe de o parte, din considerentul (40) al Directivei 2007/64 că aceasta urmărește printre altele să asigure procesarea complet integrată și automatizată a operațiunilor și, pe de altă parte, din considerentul (43) al acesteia, că ea urmărește îmbunătățirea eficienței și a rapidității plăților. Or, aceste obiective de procesare automată și de rapiditate a plăților sunt mai bine asigurate de o interpretare a acestei dispoziții care limitează răspunderea atât a prestatorului de servicii de plată al plătitorului, cât și a celui al beneficiarului plății, ceea ce îi dispensează astfel pe acești prestatori de obligația de a verifica dacă codul unic de identificare furnizat de utilizatorul serviciilor de plată corespunde într-adevăr persoanei desemnate drept beneficiar al plății.

29 Pe de altă parte, este necesar să se observe că considerentul (48) al Directivei 2007/64 precizează, desigur, că state membre nu sunt împiedicate să prevadă, în cazul în care este posibil din punct de vedere tehnic și nu necesită o intervenție manuală, o obligație de diligență care incumbă prestatorului de servicii de plată al „plătitorului”. Cu toate acestea, considerentul menționat nu distinge între cele două categorii de prestatori atunci când arată că răspunderea prestatorului de servicii de plată ar trebui să se limiteze la executarea corectă a operațiunii de plată, în conformitate cu ordinul de plată dat de utilizatorul serviciilor de plată.

30 Din ansamblul considerațiilor care precedă rezultă că este necesar ca la întrebarea adresată să se răspundă că articolul 74 alineatul (2) din Directiva 2007/64 trebuie interpretat în sensul că, atunci când un ordin de plată este executat în conformitate cu codul unic de identificare furnizat de utilizatorul serviciilor de plată, care nu corespunde numelui beneficiarului indicat de același utilizator, limitarea răspunderii prestatorului de servicii de plată, prevăzută de această dispoziție, se aplică atât prestatorului de servicii de plată al plătitorului, cât și prestatorului de servicii de plată al beneficiarului plății.

Cu privire la cheltuielile de judecată

31 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a zecea) declară:

Articolul 74 alineatul (2) din Directiva 2007/64/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 noiembrie 2007 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 97/7/CE, 2002/65/CE, 2005/60/CE și 2006/48/CE și de abrogare a Directivei 97/5/CE trebuie interpretat în sensul că, atunci când un ordin de plată este executat în conformitate cu codul unic de identificare furnizat de utilizatorul serviciilor de plată, care nu corespunde numelui beneficiarului indicat de același utilizator, limitarea răspunderii prestatorului de servicii de plată, prevăzută de această dispoziție, se aplică atât prestatorului de servicii de plată al plătitorului, cât și prestatorului de servicii de plată al beneficiarului plății.

Semnături